

Man overboord!

Voorkomen en handelwijze

Man overboord!

Als iemand aan boord deze kreet slaakt, is een nachtmerrie begonnen. Lijkt de situatie eerst nog overzichtelijk en kan iedereen nog lachen, al snel blijkt dat er problemen opduiken die slecht of niet op te lossen zijn. Dan groeit langzaam het besef dat je zonet iemand voor het laatst hebt gezien.

De KNRM komt ieder jaar ongeveer twintig keer in actie voor opvarenden die overboord zijn geslagen. Soms komt die hulp te laat. Te water raken is levensbedreigend. In het koude Nederlandse water raken drenkelingen snel onderkoeld. Een reddingvest kan uw leven redden. Daarom wil de KNRM bevorderen dat iedereen aan boord van een schip een goed werkend, passend reddingvest draagt, dat op de juiste wijze is bevestigd en geschikt is voor de omstandigheden.

Laten we proberen te voorkomen dat het ooit gebeurt door het nemen van wat eenvoudige en overzichtelijke maatregelen.

Veilig schip

We willen dat ons schip een goed overzichtelijk dek heeft en goed begaanbaar is. Het is voorzien van antislip materiaal en de zeereling is tenminste 60 cm hoog en aan een zijde gemakkelijk te kappen door hem met een bindsel aan de hekstoel vast te maken. Een bulletalie of andere voorziening zorgt dat de bewegingen van de giek beperkt worden waardoor er niemand mee overboord gaat. In de kuip zijn voldoende ogen om een veiligheidslijn aan vast te maken. Om aanlijnen buiten de kuip te vergemakkelijken, loopt er over dek een platte band. Dat kan ook centraal, bijvoorbeeld onder de giek. Ligt er een zeil op dek, dan is dat glad als ijs, stap er dus niet op.

Bemanning

Met hoe minder mensen u aan boord bent, hoe kwetsbaarder u bent. Ook als niet alle bemanningsleden goed op de hoogte zijn van omgaan met alle onderdelen op uw schip, loopt u meer risico. Het inlichten van uw bemanning over noodprocedures kan uw leven redden. In de literatuur zijn veel horrorverhalen te vinden over passagiers die niet weten hoe ze een motor moeten starten of de marifoon moeten bedienen. Ze moeten lijdzaam aanzien hoe de wind de boot laat afdrijven waardoor de schipper geen kans ziet naar de boot te zwemmen. De schipper is de baas aan boord. De bemanning moet de schipper willen gehoorzamen, anders ontstaat er in probleemgevallen een onhoudbare situatie. De conditie van de bemanningsleden is van belang: als iedereen zeeziek is, wordt de situatie gevaarlijk.

Voorzorgen

Normaal gesproken draagt u uw reddingvest. Dat is in goede conditie, u weet dat het zal werken, mocht u toch overboord gaan. Het is voorzien van een fluit en een (flits-)licht. Gaat u de kuip uit (ook op het achterdek!), dan bent u aangeliënd. Bent u in de kuip aangeliënd en gaat u even de kajuit in, koppel dan de lijn bij uw harnas af. Bij aankoppelen in de kajuit bent u dan bij het buiten komen al weer gezekeerd.

In ieder geval heeft uw reddingvest een capaciteit van 275N en blijft het aan omdat u de ceintuur goed heeft aangetrokken, of nog liever, kruisbanden gebruikt. Er zijn tegenwoordig goed werkende personal locator beacons (PLB's) of AIS-SART's in de handel, waardoor een MOB is te localiseren.

Risico's

U bent goed voorzien, uw schip is veilig, uw bemanning betrouwbaar, het overkomt u niet. Toch zijn er factoren, die uw ijzersterke positie ondergraven. In slecht weer met flinke zeegang maakt het schip bewegingen waardoor alles niet meer zo eenvoudig gaat als in de haven. Boven windkracht 4 is normaal bewegen eigenlijk niet meer mogelijk. Is het bovendien donker, dan kost het uw zintuigen meer moeite om de alledaagse taken goed uit te voeren. De mens is nu eenmaal geen nachtdier.

Bij lage temperaturen, vooral in het voorjaar als het water nog koud is, is slim aankleden belangrijk om te voorkomen dat onderkoeling uw waarneming of uw conditie negatief beïnvloedt. Warm drinken en eten helpt daarbij. Als de voorzorgsmaatregelen tegen zeeziekte niet (meer) helpen, zorg dan voor een klein emmertje of bakje om uw maaginhoud aan toe te vertrouwen. Niets onprettiger voor de medeopvarenden dan dat u aan de hoge kant overboord braakt. Heel risicovol om dat aan de lage kant te doen: één onverhoedse beweging van de boot en u ligt overboord. Ook voor een volle blaas kunt u beter niet aan dek gaan. Van alle verdronken mannen die wordt teruggevonden, had driekwart de gulp open staan.

Soms vergeet je iets aan dek en ga je nog even snel terug. Omdat het zo kort duurt, ben je geneigd dat even niet aangelijnd te doen. Het nadeel van reven met losse knuttels is, dat je twee handen nodig hebt om knopen te leggen. Het verdient dus aanbeveling om een reefstelsel te hanteren dat eenvoudig een stuk grootzeil wegneemt.

Toch overboord

En dan gebeurt het toch: een van de opvarenden is op de een of andere manier in het water terecht gekomen. Nu is het heel belangrijk hoeveel mensen er nog aan boord overblijven, of dat de enig overgeblevene alles moet doen. Roep in ieder geval naar de drenkeling “zwem!” (zonder dat het de bedoeling is dat de drenkeling ook werkelijk gaat zwemmen). Gooi alles wat drijft in het water, drijvende kussentjes uit de kuip, de reddingboei met licht, een jooon en een redlijn. Niets is teveel.

Blijf bovendien voortdurend naar de drenkeling wijzen en verlies hem niet uit het oog. Ga in ieder geval niet zelf te water, dan hebt u er een probleem bij. Druk op de GPS de MOB knop in om u te helpen terug te varen naar de positie waar de drenkeling te water raakte, maar houd er rekening mee dat stroom intussen ook zijn werk heeft gedaan. Houd zo mogelijk de drenkeling in de gaten terwijl u alarm geeft aan de kustwacht. Vertrouw niet teveel op uw eigen kunnen bij het binnenhalen van de drenkeling. De praktijk wijst uit dat u de hulp van een ander schip goed kunt gebruiken.

Alarmeren

Het meest efficiënt alarmeert u met het DSC kanaal 70 in uw marifoon. Hebt u daar niet de beschikking over, alarmeer dan de kustwacht (in Nederland roept u Den Helder Rescue) via marifoonkanaal 16 met een PAN PAN bericht. Als u om zoekhulp vraagt, moeten alle schepen in de buurt ook mee helpen zoeken. Hebt u alleen een mobiele telefoon, hoop dan op bereik en bel 0900-0111. U hebt nu niet het voordeel van de meeluisterende schepen in de buurt, daarom is een marifoon in altijd een beter middel om alarm te maken.

In alle gevallen zal de kustwacht u vragen om uw positie en de overige omstandigheden. Noem dan behalve uw GPS-positie ook globaal waar u bent, bijvoorbeeld dat u twee uur eerder uit Scheveningen bent vertrokken in Noordelijke richting. Dit voorkomt dat de hulp naar een verkeerde plek komt. Een foutje in de GPS-positie is gauw gemaakt en het verschil tussen 51 en 52 graden is 60 mijl.

Ga nooit te water om een drenkeling bij te staan. Laat dat aan de redders over!

U ligt overboord

Bent u degene die overboord gevallen is, optimaliseer dan uw overlevingskansen en blijf optimistisch over uw redding. U is toegeroepen ZWEM, maar neem dit niet letterlijk. Als het goed is, zijn u allerlei zaken toegeworpen die u kunt gebruiken om uzelf drijvend te houden. Houd ze zoveel mogelijk bij de hand. Probeer daarmee zo hoog mogelijk boven het water te komen om onderkoeling voor te blijven. Als u uw reddingvest aan hebt, zal u dat op uw rug draaien. Maak u zo klein mogelijk en neem de HELP-houding (Heat Emission Lessening Position) aan om warmteverlies tegen te gaan. Schakel het licht op uw reddingvest aan, het maakt u ook overdag beter zichtbaar en brandt honderd uur.

Naar de drenkeling

De omstandigheden zijn bepalend voor de manier waarop u terugvaart naar de drenkeling. Veel hangt af van de hoeveelheid bemanning en de weersomstandigheden. Zeilt u terug of gaat u op de motor? Is het licht of donker? Hebt u de drenkeling nog in het oog of hebt u geen idee waar u heen moet? De GPS geeft u de positie waar het incident heeft plaatsgehad, maar wat heeft intussen de stroom gedaan? U loopt het risico de drenkeling te overvaren of te verwonden met uw schroef. Nadert u de drenkeling bovenwinds, dan loopt u het risico over hem heen te drijven. Hebt u een lijn overboord gegooid, pas dan op dat die niet in de schroef komt. Is de drenkeling nog bij bewustzijn, of heeft hij het bewustzijn verloren door onderkoeling? In dat geval hebt u er rekening mee te houden dat de drenkeling bij voorkeur horizontaal aan boord wordt genomen.

De drenkeling is onderkoeld

Laten we hopen dat de bewusteloze drenkeling op zijn rug ligt, dat kan hem zijn leven schelen. Een bewusteloze drenkeling kan niet zelf meewerken aan zijn redding, u zult het dus helemaal zelf moeten opknappen. Bovendien moet hij horizontaal uit het water worden gehaald om hartproblemen te voorkomen.

Houd er rekening mee, dat u zult moeten reanimeren als de drenkeling eenmaal aan boord is en blijkt geen waarneembare hartslag meer te hebben.

Bovendien bestaat nog het risico van zogenaamde secondary drowning. Door ingeademd water of spray, treed er in de longen osmose op waardoor de longen gevuld worden met vocht. Dit kan uren later optreden, de drenkeling alweer veilig op het droge is gebracht. Vaak wordt een drenkeling die water heeft ingeademd, ter controle een nacht in het ziekenhuis opgenomen.

Maak de drenkeling nooit aan de boot vast terwijl u naar een haven vaart.

Drenkeling aan boord nemen

Als u een stormfok heeft, kunt u proberen dit te gebruiken als hulpmiddel om de drenkeling aan boord te krijgen. U maakt de basis aan de scepterpotten vast (zorg dat u dit niet voor het eerst hoeft te doen) en bevestigt de tophoek aan een val. Door de val op de lier te zetten kunt u de drenkeling optakelen. De zeereling moet worden gekapt om het slachtoffer aan boord te kunnen trekken. Is de drenkeling in goede conditie en heeft hij nog niet al zijn kracht verloren, dan kan hij zelf via de zwemtrap aan boord komen. Is er een spiegelplatform dan kunt u daarop gaan staan om de drenkeling te helpen aan boord te komen.

Reddingboothulp

Komt de reddingboot u bijstaan, dan kan een beroep worden gedaan op een van de vele middelen die de reddingboot tot zijn beschikking heeft om mensen horizontaal uit het water het halen: bijvoorbeeld de matesaver of de kantelklep.

Geen vrolijk verhaal

Al lezende zult u hebben begrepen dat er in het hele proces tussen het moment dat er iemand overboord valt en het gezond en wel weer aan boord hebben een wereld van uitdagingen ligt die moeten worden opgelost. Eén misser kan een mensenleven kosten. Zorgt u dat u niet overboord valt, of iemand van uw bemanning?

De man overboord manoeuvre op stilstaand water is niet anders dan die op stromend water. Op stromend water zitten schip en drenkeling in dezelfde stroom. Onderschat de man overboord manoeuvre niet en oefen, in het kader van goed zeemanschap, de manoeuvre regelmatig. Als 'drenkeling' kan een met een dweil, meerpen of kleine puts verzwaarde stootwil gebruikt worden. Een losse stootwil drijft door de wind veel sneller van zijn plaats dan een drenkeling zou doen. Met mooi weer kan een bemanningslid natuurlijk overboord springen.

Deze folder is oorspronkelijk door de KNRM uitgegeven. De folder is uitgegeven onder de vlag van het project Varen doe je samen! waarin omdat de KNRM participeert.

De KNRM wordt in stand gehouden door vrijwillige bijdragen en ontvangt geen subsidie.

Wordt donateur!
www.knrm.nl

Colofon

Het project 'Varen doe je Samen!' heeft als doel de risico's te beperken voor beroeps- en recreatievaart op dezelfde vaarweg. Tal van partijen werken samen in het project:

Agentschap Telecom, ANWB, Koninklijke BLN-Schuttevaer, Havenbedrijf Amsterdam N.V., Havenbedrijf Rotterdam N.V., HISWA Vereniging, KNRM, Rijkswaterstaat, Netwerk Waterrecreatie, de Provincies, Reddingsbrigade Nederland, Sportvisserij Nederland, Stichting Waterrecreatie Nederland, Unie van Waterschappen, Watersportverbond.

Uitvoering

Waterrecreatie Nederland, Postbus 37111, 1030 AC Amsterdam
info@varendoejesamen.nl / www.varendoejesamen.nl
Internationale informatie vind je op: www.safeboating.eu

Vragen? Of nieuwsgierig naar andere aandachtspunten voor veiligheid op het water? Kijk op www.varendoejesamen.nl
De website van 'Varen doe je Samen!' werkt ook goed op een smartphone.
Aan de inhoud van deze brochure zijn geen rechten te ontlenen.
Kijk voor meer informatie www.varendoejesamen.nl/disclaimer

